

Ondersteuningsstructuur

Zo begeleiden we onze kinderen op Vlinderbos

Versie 2.0
d.d. 2 september 2019

Inhoudsopgave

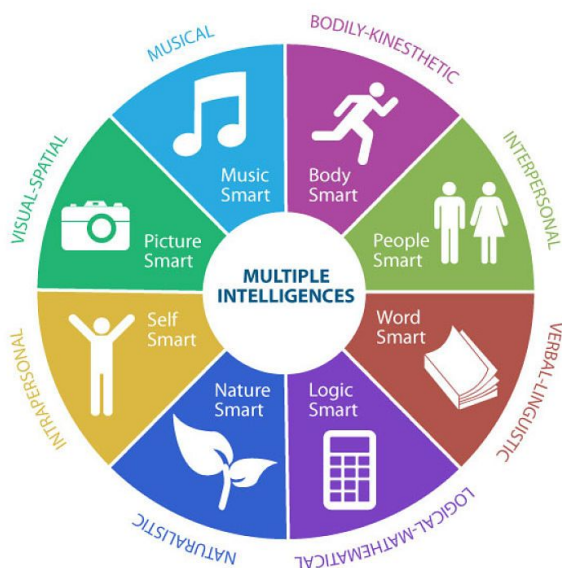
1. Inleiding	4
1.1 Handelings- of opbrengstgericht werken	4
1.2 Vlinderbos	5
2. Onderwijsaanbod op Vlinderbos	6
2.1 Het EDI-model	6
2.1.1 Instructie	6
2.1.2 Het zelfstandig werken	7
2.2 Werken aan de Kwaliteit van het aanbod	7
2.2.1 Klassenbezoeken IB	7
2.2.2 Klassenbezoeken directie	7
2.2.3 Klassenbezoeken, collegiale consultatie	7
2.3 Gebruikte methoden	8
2.3.1 Plusaanbod	8
3 Cyclisch werken	9
De methode-onafhankelijke toetsen	9
3.1 Het schema	10
Cycli 1, lesplanning	10
Cycli 2, Methodetoetsen afnemen, analyseren, vastleggen	11
Cycli 3 van CITO tot CITO	11
Cycli 4	11
3.2 Basisondersteuning en onderwijs op maat	12
3.2.1 De leerkracht	12
3.2.2 De intern begeleider	13
3.2.3 De basisondersteuning	13
3.3 Gesprekken tussen intern begeleider en groepsleerkracht(en)	14
4.0 Piramide van ondersteuning	15
4.1 Ondersteuningsniveau 1	15
4.1.1 De groepsbespreking	16
4.2 Ondersteuningsniveau 2	16
4.2.1 De leerlingbespreking	16
4.3 Ondersteuningsniveau 3	18
4.4 Ondersteuningsniveau 4	19
4.5 Ondersteuningsteam (OT)	19
Bijlagen	21
Bijlage 1 Lesmodel EDI	21
Bijlage 2 Kijkwijzer Vlinderbos	26
Bijlage 3: KPO kijkwijzer directie	28
Bijlage 4 Week- of dagplanning	29

Bijlage 5 Hiatusschema	31
Bijlage 6 Groepsoverzicht	31
Bijlage 7 Groepsbespreking	32
Bijlage 8 leerlingbespreking	33
IHP, Individueel handelingsplan	34
Bijlage 9 Ondersteuningspiramide	35
Overige bijlagen	35

1. Inleiding

1.1 Handelings- of opbrengstgericht werken

Vlinderbos is een Jenaplanschool. Dit betekent voor ons dat we ervan uitgaan dat ieder kind uniek is! Deze uniciteit vinden we terug op drie vlakken. We erkennen dat ieder kind zijn eigen talenten heeft zoals beschreven door Howard Gardner. Dit betekent een verschil in kinderen in het kunnen leren, vaardigheden en sociaal-emotioneel gedrag; het zijn van een wereldburger.

Het onderwijs op Vlinderbos is hierop afgestemd (o.a. EDI-plus-model, Kanjer, stamgroep onderwijs met veel 'leerkringen') maar door het kind als 'uniek' te beschouwen, zo ook de ondersteuningsstructuur. Deze gedachte zet aan tot handelingsgericht werken (HGW) mede omdat HGW het onderwijs 'passend' voor elke leerling maakt. Zij betrekken daarbij alle partijen: school, leerling, ouders (ervaringsdeskundigen) en externe adviseurs, precies zoals beschreven in de beginselen van het Jenaplanonderwijs. Op Vlinderbos is ook ieder kind welkom. 'De wet op Passend Onderwijs', zorgde intern ook niet tot een significante handelwijze. We hebben een traditie om ons onderwijs doelgericht af te stemmen op de individuele onderwijsbehoeften van de diverse leerlingen. Echter, werken vanuit een clustering van deze onderwijsbehoeften, bleek planmatig minder goed uitvoerbaar. Het groepsplan werden clustering van individuele onderwijsbehoeften. Deze werkwijze zei iets over hoe wij omgaan met verschillen tussen leerlingen en leidde niet per se tot betere leeropbrengsten.

Het Jenaplanonderwijs van weleer heeft zich uiteraard aangepast aan de nieuwe eisen op de kwaliteit van het onderwijs in Nederland. Het volgen van de kinderen met een kindvolgsysteem als CITO en de verwerking van alle andere gegevens in een allesomvattend systeem als ParnasSys, heeft ook zijn intrede gedaan op Vlinderbos. Werken vanuit deze structuur zet aan tot opbrengstgericht werken (OGW). Bij opbrengstgericht werken (OGW) werk je als leerkracht op basis van de verzamelde leeropbrengsten planmatig en

resultaatgericht aan het verhogen van de opbrengsten waarbij vooraf een ambitie (leerstandaard) wordt vastgesteld. Deze manier van werken levert informatie op over het effect van de aanpak van de leerkracht. We leggen het accent nu meer op de leeropbrengsten op groeps- en schoolniveau en het onderwijskundig handelen van de leerkracht op basis van deze opbrengsten (datafeedback). We maken ook nu trendanalyses.

1.2 Vlinderbos

Het belangrijkste verschil is de ingang die je als leerkracht kiest bij het analyseren van de data. Met de ondersteuningsstructuur op Vlinderbos willen we recht doen aan de uniciteit van ieder kind en ervoor zorgen dat iedere leerling zich optimaal ontwikkelt en hiervoor de juiste extra ondersteuning krijgt, met als doel een passende opbrengst. Hiervoor geldt voor de organisatie in zijn geheel, de school, als doel een bovengemiddelde opbrengst zichtbaar bij de niet gebonden toetsen (kindvolgsysteem) en de eindCITO.

Vlinderbos kiest om een koppeling te maken en om eerst te kijken naar het onderwijs dat wordt geboden aan de groep en daarna pas over individuele leerlingen te praten. Eerst OGW en dan HGW. We kijken eerst hoe de groep reageert op ons geboden onderwijs en analyseren we op welke elementen het onderwijsleerproces kan/moet. Deze aanpak wordt beschreven in onze weekplanning. Deze aanpak wordt beschreven op basis van het EDI plus model.

Vlinderbos kiest er bewust voor om doelen (standaarden) te stellen en elke periode te kijken hoe de school als geheel en de afzonderlijke groepen presteren ten opzichte van de landelijke normen. Landelijke standaarden zijn de meetlat voor de school om te kijken hoe effectief het onderwijs is.

Als belangrijke randvoorwaarde stellen we dat onze ondersteuningsstructuur ervoor zorgt dat alle leerlingen in beeld zijn, op cognitief gebied en ook hun sociaal en emotioneel functioneren, waardoor wij de leerlingen die ondersteuning kunnen bieden die nodig is. In dit plan staat beschreven hoe wij op onze school omgaan met het aanbod en ondersteuning voor al onze kinderen.

2. Onderwijsaanbod op Vlinderbos

Het onderwijsaanbod moet planmatig, doelgericht en opbrengstgericht zijn. De school werkt volgens de PDCA-cyclus (Plan-Do-Check-Act). We bepalen onze beginsituatie op basis van data en observaties in de groep, we bereiden de instructie voor, we controleren op begrip middels de CvB (controle van begrip) vragen en passen ons leerkrachthandelen hier weer op aan. Op deze manier reflecteren we op het eigen handelen. Door feedback te vragen aan de leerlingen verzamelt de leerkracht ideeën of inzichten om de lessen meer te laten aansluiten bij het begrip van leerlingen en hen meer uit te dagen of te motiveren.

2.1 Het EDI-model

We werken volgens het Expliciete Directe Instructiemodel (zie bijlage 1). Dit lesmodel zorgt ervoor dat de leerkracht doelgericht met de kinderen aan de slag gaat, verdeelt in de diverse niveaus. Leerkrachten evalueren op het behalen van het lesdoel en vragen feedback aan de groep voor het doorlopen proces of de manier waarop zij de les hebben georganiseerd (de kleine cycles).

Instructie wordt in eerste instantie afgestemd op de 80%-norm. Hiervoor wordt de basisinstructie ingericht qua CvB en strategieën. De kinderen die uit het 3-ster boeken werken gaan vroegtijdig uit de instructie nadat er een controle op strategiebepaling heeft plaatsgevonden. Na de basisinstructie volgt de verlengde instructie waarin met materiaal en/of andere strategieën er opnieuw instructie wordt gegeven op het lesdoel.

2.1.1 Instructie

Wij geven op Vlinderbos onze instructies a.d.h.v. het Expliciete Directe Instructiemodel (EDI). De lessen kennen een vaste opbouw in herkenbare fasen. Hulpmiddelen hierbij zijn de wisbordjes en beurtstokjes.

1. Start, terugblik en oriëntatie op het lesdoel wat komen gaat. Activeren van voorkennis. Belang van het lesdoel verduidelijken.
2. Verwoorden van het lesdoel, kindgericht, ik kan
3. Instructie. Met de controle van begrip vragen kunnen de 3-ster kinderen eerder aan het werk.
4. Begeleid inoefenen, modellen en aanleren van strategie (CvB vragen en wisbordjes).
5. Kleine lesafsluiting.

Vervolgens volgt er een gedeelte waarbij de leerlingen zelf gaan oefenen met de aangeboden stof. In deze lesfase zorgen wij voor het volgende aanbod:

1. Verlengde instructie.
2. Zelfstandige verwerking in de groep.
3. Terugblik.
4. Grote lesafsluiting.

2.1.2 Het zelfstandig werken

Onder het zelfstandig werken verstaan wij het werken aan lesstof in blokperioden waarvan er vooraf instructie is geweest met begeleide inoefening. De leerlingen werken aan taken die voortkomen vanuit hun weekplanning. Dit zijn deels dagtaken en deels weektaken. De taken zijn uitgewerkt per dag op hun weekplanning tot aan groep 8. In elke groep maken de kinderen en stamgroepleiders samen afspraken over de eisen die zij stellen aan het zelfstandig werken. Daarbij krijgen de leerlingen een actieve rol. We werken zo samen aan de werksfeer in de groep. Aan het einde van een blokperiode worden deze afspraken ook geëvalueerd met de groep.

In de tijd van het zelfstandig werken zijn de kinderen met een OPP, en dus met ander werk in de groep, met hun eigen werk bezig. Zij worden geïnstrueerd door een remedial teacher en verder ondersteund door de eigen leerkracht in de groep.

2.2 Werken aan de Kwaliteit van het aanbod

2.2.1 Klassenbezoeken IB

Door het schooljaar heen worden er klassenbezoeken afgelegd door de intern begeleider. Hiervoor worden de kijkwijzers van EDI gebruikt (zie bijlage 2). De leerkrachten geven van tevoren op de kijkwijzer aan waar zij aan gewerkt hebben. Dit wordt na het klassenbezoek besproken tijdens een evaluatiegesprek. Vanuit hier worden weer nieuwe ontwikkelpunten afgesproken voor de komende periode. Het doel van onze klassenbezoeken is het didactisch handelen te verbeteren door het geven van effectieve directe instructies. Daarnaast wordt er gelet op weglektijd bij het zelfstandig werken. Deze klassenbezoeken vinden tweemaal per schooljaar plaats.

2.2.2 Klassenbezoeken directie

De directie legt klassenbezoeken af op basis van het KPO observatie-instrument (zie bijlage 3). Tijdens een nabespreking zal in gezamenlijkheid worden besproken aan welk onderdeel gewerkt zal worden.

2.2.3 Klassenbezoeken, collegiale consultatie

Op Vlinderbos werkt het team samen aan de verbetering van de kwaliteit van het onderwijs, aan de hand van bordsessies en collegiale consultaties. Op het bord worden kindgerichte doelen met elkaar afgesproken met daarbij behorende leerkracht acties. De collega's kijken bij elkaar in de klas en geven elkaar hierover feedback.

2.3 Gebruikte methoden

De methoden die wij op school hanteren voor rekenen en taal en spelling bieden per jaargroep een gedifferentieerd programma aan op drie niveaus, begrijpend lezen op 4 niveaus. De stamgroepleider beslist samen met de leerling welk niveau bij welke leerling past.

Naast het reguliere programma zijn er ook leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Deze leerlingen volgen een eigen leerlijn en maken gebruik van remediërende methoden. Indien een leerling een eigen leerlijn volgt, is deze vastgelegd in het OPP.

2.3.1 Plusaanbod

Sinds oktober 2019 werken we op Vlinderbos met het EDI-plus model. Wij bieden naast het plusprogramma van de gebruikte methoden ook de mogelijkheid tot compacten (40% of 60%) en verrijken. Deze groep leerlingen doet wel mee met de basisinstructies waar dit nodig is. We controleren in ieder geval altijd op het correcte gebruik van de strategie. Op basis van toetsgegevens en observaties van de leerkracht (en onderzoeksgegevens) krijgen deze leerlingen opdrachten uit KIEN, zelf geformuleerde opdrachten op basis van de denksleutels en is er een verrijkingsgroep per bouw. Voor deze groep kinderen zijn er ook instructiemomenten gepland in de weekplanning.

Voor hoogbegaafde leerlingen is er bij het samenwerkingsverband in Woerden 'het Vooruitwerklab' opgericht. Dit is een bovenschoolse plusgroep waar we leerlingen voor kunnen aanmelden.

Zo af en toe komt het voor dat een leerling in aanmerking komt voor versnellen. Hiervoor bekijken we zorgvuldig alle informatie en plannen we gesprekken met ouders waarin we met elkaar afwegen wat de meerwaarde van het versnellen is en of de leerling hier bij gebaat is.

3 Cyclisch werken

De leerkrachten volgen systematisch de vorderingen van de leerlingen.

- De school gebruikt een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten en procedures voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.
- De leerkrachten volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen.
- De leerkrachten signaleren vertraagde/stagnerende en versnelde ontwikkeling bij kinderen vroegtijdig.

De resultaten van de kinderen op Vlinderbos worden op de voet gevolgd. We maken hiervoor gebruik van:

- het leerlingvolgsysteem van CITO
- de methodetoetsen
- observaties van de leerkracht
- het hiatenschemade
- analyses uit ParnasSys
- themavoorbereiding en groepsplan groepen 1-2
- trendanalyse

In de kleuterbouw wordt gebruik gemaakt van het observatiesysteem van ParnasSys LVS. Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling volgen wij de methode Kanjer en de bijbehorende observaties van de leerkracht en de invullijsten Veiligheid.

De focus ligt op het vroegtijdig signaleren van leer- en ontwikkelingsproblemen. Door het werken met de SLO-doelen van de groepen 1-2 komen de kinderen in beeld waarbij de ontwikkeling anders verloopt. Wanneer een leerkracht met betrekking tot een leerling handelingsverlegen is wordt deze leerling besproken met collega's, zgn. collegiale consultatie. Wanneer de leerkracht met de adviezen onvoldoende bereikt wordt de leerling besproken met de intern begeleider en vervolgens, indien nodig, in het ondersteuningsteam.

De methode-onafhankelijke toetsen

Op Vlinderbos gebruiken we de volgende methode-onafhankelijke toetsen:

- Om de ontwikkeling van de leerlingen goed te kunnen volgen nemen we tweemaal per jaar in de leerjaren 3 t/m begin groep 8 verschillende toetsen van CITO af.
- Om de ontwikkeling van het technisch lezen goed te volgen nemen we de Drie Minuten Toets en de AVI-toets af.
- Om de ontwikkeling op gebied van spelling te volgen nemen we de CITO spelling 3.0 DIGI af.
- Om de rekenontwikkeling te volgen wordt CITO DIGI rekenen en wiskunde 3.0 gebruikt.
- Voor begrijpend lezen is dat Cito Begrijpend lezen 3.0. Deze toets wordt ook tweemaal per afgenomen, te beginnen op moment midden leerjaar 5.
- Studievaardigheden, vanaf groep 7. Doel is om schooljaar 2020-2021 vanaf groep 6 te doen.

- Omstreeks april, aan het einde van leerjaar 8 nemen we de centrale eindtoets af. Vlinderbos heeft gekozen voor afname van Route 8.

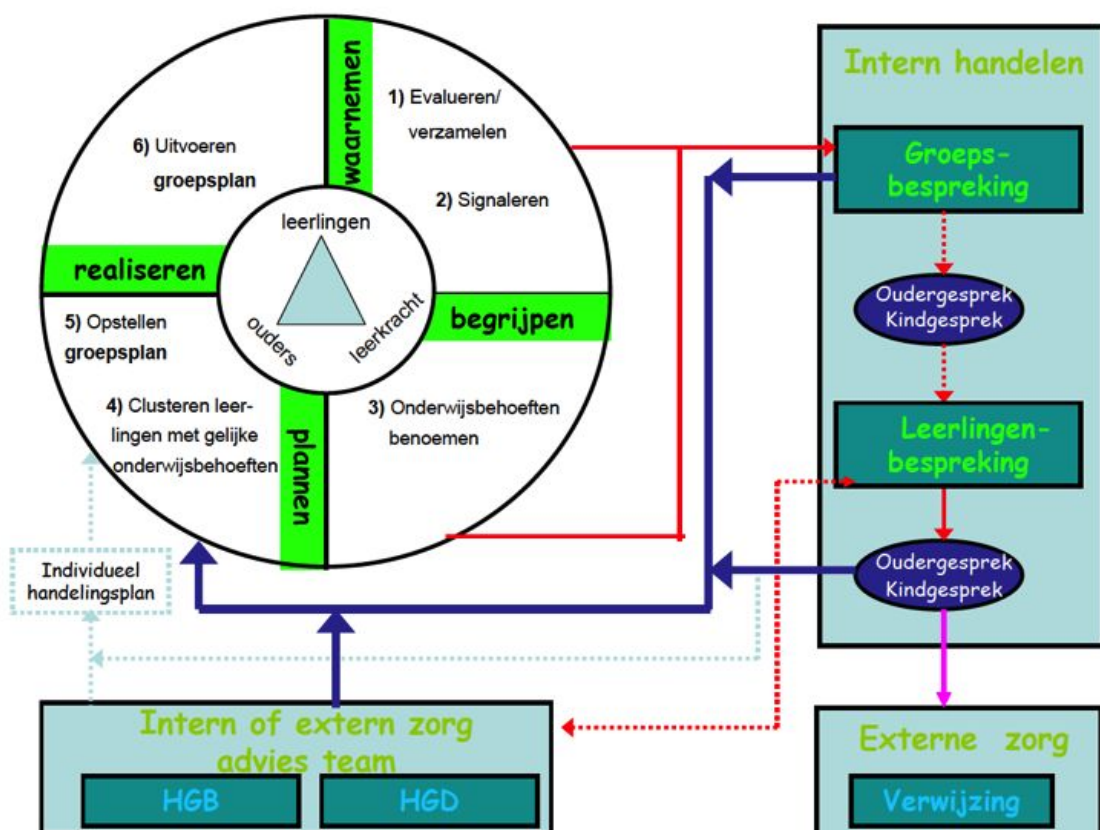
3.1 Het schema

Op elk niveau doorlopen we de cirkel van:

1. Waarnemen (evalueren, verzamelen, signaleren)
2. Begrijpen (benoemen van onderwijsbehoeften)
3. Planmatig uitvoeren (opstellen groepsplan, clusteren leerlingen met dezelfde onderwijsbehoeften)
4. Realiseren (uitvoering groepsplan)

Cycli 1, lesplanning

De leerkrachten werken met het EDI-lesmodel. Op vlinderbos besteden we veel aandacht aan het formuleren van de beginsituatie, 'Waar staat mijn groep op een bepaald lesdoel?' Aan het einde van de les reflecteren de leerkrachten op het behaalde doel en kunnen zij zo nodig een vervolgles op dat leerdoel inplannen. De leerkrachten houden bij in de lesplanning wat, wanneer en met wie ze aan de slag gaan. (zie bijlage 4)

Cycli 2, Methodetoetsen afnemen, analyseren, vastleggen

Na elk blok nemen de leerkrachten methode toetsen af. De resultaten vanuit deze toetsen vormen het uitgangspunt voor een nieuwe lessenreeks met eventueel aangepaste doelen en instructiegroepen. Deze worden beschreven in hiatenschema's (zie bijlage 5) en groepsplannen. Gestart is met de blokplannen voor rekenen.

Cycli 3 van CITO tot CITO

Tweemaal per jaar nemen we bij onze leerlingen de methode-onafhankelijke toetsen af. De resultaten bespreekt de leerkracht met de intern begeleider.

De resultaten op individueel niveau en op groepsniveau worden beschreven in groepsoverzicht. (zie bijlage 6)

De resultaten zijn tevens een onderdeel van het hiatenschema, de instructieniveaus.

(een basisaanpak gericht op gemiddeld groepsniveau, een aanpak voor leerlingen, die gebaat zijn bij verlengde instructie met b.v. meer leertijd en voor leerlingen waarbij verrijking en meer compacte aanpak past.

Cycli 4

Minimaal 1 maal per jaar worden de groepsresultaten van het LVS in een trendanalyse besproken met MT en schoolteam.

Ambities worden gesteld. Nieuwe schooldoelen worden geformuleerd, die op hun beurt weer onderdeel zijn van onze groepsdoelen.

3.2 Basisondersteuning en onderwijs op maat

3.2.1 De leerkracht

De leerkracht is coach en begeleidt kinderen in het ontwikkelingsproces. De leerkracht richt zich altijd op het welbevinden van het individu en/of van de groep en stemt daar zijn acties op af.

1. De leerkracht is gericht op het in beeld krijgen van specifieke onderwijsbehoeftes van een kind en hanteert daarbij signaleringsinstrumenten die de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling in beeld brengt.
2. De leerkracht heeft kennis van de wijze waarop het ondersteuningsbeleid wordt uitgevoerd ter voorkoming van problemen op sociaal- emotioneel gebied.
3. De leerkracht hanteert methodieken die op schoolniveau zijn afgesproken. Enerzijds ter bevordering van de doorgaande lijn, anderzijds ter voorkoming van problemen (zowel cognitief als sociaal- emotioneel).
4. De leerkracht kent de signalen, behorende bij specifieke onderwijsbehoeftes (b.v. hoogbegaafdheid, gedragsstoornissen, leerstoornissen, pestgedrag) en/of stelt zich daarin lerende op.

De leerkracht is in staat:

- de gegevens in het Leerlingvolgsysteem (LVS) te verzamelen (voert o.a. de toetskalender uit), gegevens te analyseren en te vertalen naar een adequaat onderwijsaanbod;
- het onderwijs zo te organiseren, dat tegemoetgekomen kan worden aan de individuele ondersteuningsbehoefte. Hij stelt zich lerende op en vraagt om hulp, wanneer er zich problemen voordoen;
- de ondersteuning planmatig uit te voeren.

Het is de taak van de leerkracht plannen te maken (interventies IHP en OPP) op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling. Werkhouding en werkaanpak zijn daar een onderdeel van.

3.2.2 De intern begeleider

Leerkrachten mogen rekenen op deskundige begeleiding van de intern begeleider m.b.t. het onderwijskundig en pedagogisch handelen.

De intern begeleider is:

- de interne (beeld)coach en is in staat tot het verlenen van consultatieve begeleiding;
- stelt zich in de begeleiding adaptief op;
- in staat om leerkrachten te ondersteunen bij het vergroten van de competentie onderwijskundig- en pedagogisch handelen in de groep;
- op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en volgt waar nodig gewenste scholing;
- gericht op het versterken van de eigen competenties;
- in staat tot het ontwikkelen en uitvoeren van de zorgstructuur volgens de principes van het HGW
- de vertegenwoordiger van de school in de relatie met externe instanties;
- degene die bewaakt of de grenzen van de ondersteuning niet worden overschreden;
- de bewaker van het belang van de individuele leerling, het belang van de hele groep en het belang van de betrokken leerkracht;
- verantwoordelijk voor de uitvoering van de ondersteuningsstructuur.

Alle kinderen vallen in eerste instantie in onze basisondersteuning. Die ondersteuning is uitgewerkt in doelen in onze instructieschema's en weekplanning op 3 instructieniveaus op diverse gebieden:

- Technisch lezen en/of beginnende geletterdheid
- Spelling
- Begrijpend lezen
- Rekenen en/of beginnende gecijferdheid

Daarnaast formuleren wij zo nodig kind specifieke doelen op gedrag, sociaal-emotionele ontwikkeling en executieve vaardigheden.

3.2.3 De basisondersteuning

Deze ondersteuning is omschreven in ondersteuningsniveau 1 en 2 en de afspraken die gemaakt zijn met het samenwerkingsverband zijn daar in opgenomen. Wij geven kwalitatief goed onderwijs en hebben een dekkend aanbod voor alle vakgebieden.

We hanteren de methoden en volgen de leerlijnen:

- Gecijferdheid, SLO doelen groep 1-2
- Geletterdheid, SLO doelen groep 1-2
- Technisch lezen; lijn 3
- Voortgezet technisch lezen ; in ontwikkeling & Station Zuid
- Rekenen; Pluspunt
- Spelling; Taal actief
- Taal; Taal Actief
- Zaakvakken: in ontwikkeling, dit jaar Blink
- Burgerschap; Kanjer en WO
- Sociaal-emotioneel; 'Kanjert training'.

3.3 Gesprekken tussen intern begeleider en groepsleerkracht(en)

Om de basisondersteuning goed te monitoren en eventueel aan te passen of bij te sturen heeft de intern begeleider 3 keer per jaar een gesprek met de leerkracht(en) van een groep. (zie bijlage 5)

Basis van deze gesprekken zijn de observaties van de leerkracht en intern begeleider, de behaalde resultaten ,de vragen van de leerkracht en hiaten schema's met de instructiegroepen.

De leerlingen, die meer ondersteuning behoeven worden besproken in leerlinggesprekken. (zie bijlage 6) Hier spreken we over ondersteuningsniveau 2 en verder. Het doel van de leerlinggesprekken is om de leerling altijd weer in een ondersteuningsniveau lager te krijgen. (zie bijlage 7)

4.0 Piramide van ondersteuning

De leerkracht is verantwoordelijk voor de ondersteuning van de leerlingen in zijn groep. Hij blijft dat het hele proces volgen, zowel voor de ondersteuning in de groep, als voor de extra ondersteuning buiten de groep. De IB'er biedt hierin ondersteuning.

4.1 Ondersteuningsniveau 1

Ondersteuning door de leerkracht binnen de groep, leerkracht signaleert. De leerling ontwikkelt zich gemiddeld of goed. Het aanbod wordt in het blokplan/groepsplan en groepsoverzicht beschreven.

Het gaat hierom adequaat ingericht effectief onderwijs op groepsniveau volgens de indicatoren zoals de onderwijsinspectie aangeeft. Deze indicatoren hebben betrekking op het effectief gebruik van de methode, het hanteren van een leerlingvolgsysteem en de kwaliteit van de instructie en klassenmanagement.

Tijdens de onderwijspraktijk van alledag doen zich talloze signaleringsmomenten voor;

- na het bekijken van het schriftelijk werk;
- na methodegebonden toetsen;
- aan het einde van de les als de leerkracht merkt dat de instructie niet het gewenste effect heeft;
- bepaald gedrag wat een leerling laat zien;
- totaalbeeld.

De leerkracht kijkt wat er mogelijkwijs aan de hand is en past daar zijn instructie of begeleiding op aan. Soms stelt de leerkracht zijn handelen onbewust bij. De leerkracht probeert voortdurend om een betere aanpak te vinden voor het 'probleem' dat hij ervaart, 'ledere dag een beetje beter!'.

Wijzigingen worden genoteerd in de weekplanning (zie bijlage 4). Zo wordt dat document een levend document, dat handelingshandvaten geeft voor de volgende les. De les kan afsluiten met een evaluatiemoment.

De tools op dit niveau zijn:

- collegiale consultaties
- methode toetsen
- aanbod op 3 niveaus
- niet-methode toetsen
- groepsoverzicht
- blokplan
- hiatenschema
- weekplanning
- groepskaart ParnasSys
- leerlingkaart ParnasSys
- themaplan groepen 1-2

4.1.1 De groepsbespreking

Tijdens de groepsbesprekingen (onderdeel van het OGW) wordt het algemene, gemiddelde niveau van presteren van de groep besproken. Deze groepsbesprekingen worden op onze school driemaal per jaar, meestal na het afnemen van de methode-onafhankelijke toetsen van ons leerlingvolgsysteem gevoerd.

Een groepsbespreking resulteert in een hiatenschema op instructieniveau.

1. Verzamelen van leerlinggegevens in een groepsoverzicht.
2. Analyse en verklaring van de gegevens; foutenanalyse.
3. Checken of de interventies uit de afgelopen periode het gewenste effect hebben gehad.
4. Formuleren van nieuwe doelen voor de komende periode.
5. Clusteren van leerlingen met vergelijkbare instructiebehoeften.
6. Benoemen van instructiebehoeften van (sub) groepen.
7. Signaleren van leerlingen die specifieke aandacht nodig hebben. (→ leerlingbespreking).
8. Opstellen van hiaten schema (= planning van de aankomende periode).
9. Invullen van het groepsoverzicht.

4.2 Ondersteuningsniveau 2

Basis plus extra ondersteuning in de groep.

Op het moment dat er wordt gesignaleerd dat een kind achterblijft bij de groep, dan komt het kind in basisondersteuning niveau 2. Het gaat om ondersteuning door de leerkracht binnen de groep met hulp en/of ondersteuning van een onderwijsassistent, een logopedist, fysiotherapeut of dyslexiespecialist.

4.2.1 De leerlingbespreking

De leerkracht raadpleegt de intern begeleider in leerlingbespreking, onderdeel van HGW. Bij enkele leerlingen vormt de cognitieve ontwikkeling en/of het behaald leerrendement, de gedragsvraag of de uitkomsten van de landelijk genormeerde toetsen aanleiding om extra en maatregelen te treffen. Deze leerlingen komen tijdens de groepsbespreking naar voren en worden in de leerlingbespreking verder besproken.

Tegen de achtergrond van de cyclus van planmatig handelen, willen we het probleem eerst grondig analyseren en dan pas op zoek gaan naar oplossingen. De intern begeleider en de leerkracht brengen de belemmerende en stimulerende factoren rond het kind in kaart.

Op basis van de verzamelde gegevens uit het vorige ondersteuningsniveau verkennen de leerkracht en de intern begeleider oplossingen voor het probleem.

In overleg stelt de leerkracht een deelplan op (IHP) met als doel de leerling, in maximaal 6 weken, terug te brengen naar basisondersteuning niveau 1. Het plan kan met ouders besproken worden en na korte tijd geëvalueerd. Als blijkt dat de ontwikkeling van het kind stagneert, na drie van deze korte cycli, wordt er besloten het kind naar zorgniveau 3 te verplaatsen.

Tools bij dit niveau zijn:

1. leerlingbespreking
2. IHP, beschreven in Parnassys
3. collegiale consultatie
4. consultatie met deskundige
5. verrijkingsstof

Deze korte cycli op HGW wijze geldt ook voor leerlingen, waarvan de leerkracht vermoedt dat de leerling wellicht gebaat is bij kleuterverlenging of doublure.

Meerbegaafden, dyslecten, ADHD, TOS (kinderen met een 'etiket' zitten hun hele PO schoolcarrière in niveau 2 (vaak teruggebracht van niveau 3).

Het gaat vaak over intensivering van het onderwijsaanbod. Extra zorg in de groepssituatie door de leerkracht of een onderwijsassistent onder supervisie van de leerkracht (zwakste 25% van de leerlingen na meetmoment 1).

Vorm van begeleiding waarbij extra instructie en begeleide inoefening centraal staan. Dit betekent;

1. Meer instructie, meer en gerichte leer- en instructietijd en meer oefentijd. Hierbij wordt uitgegaan van drie keer per week extra instructie- en oefentijd gedurende 15-20 minuten (in totaal 45-60 minuten);
2. Aangepaste instructie in kleinere stappen, extra feedback en gelegenheid tot extra verwerking;
3. Gebruik maken van aanvullende materialen uit de methode, eventueel materiaal uit andere methodes;
4. Extra pedagogische maatregelen
5. Evaluatie na de beschreven periode van minimaal 10 tot 12 weken.

Verder helpt het een kind bijvoorbeeld door te denken aan de volgende onderwijsbehoeften:

- geheugen ontlasten
- concreet materiaal
- inoefenen van deelvaardigheden
- enkelvoudig strategiegebruik
- meer leertijd
- inhoudsgerichte instructie
- doelen weglaten

Soms gaat het over begeleiding waarbij verrijking centraal staat:

- uitdaging
- complexe toepassingsopgaven cognitieve autonomie
- matige hoeveelheid inoefenen
- meervoudig strategiegebruik
- minder leertijd
- procesgerichte instructie
- doelen toevoegen

4.3 Ondersteuningsniveau 3

Basis plus intern speciale ondersteuning na leerlingbespreking.

Op het moment dat het kind niet de gewenste ontwikkeling doormaakt en de leerkracht handelingsverlegen wordt, zal de intern begeleider aangeven dat nader onderzoek wenselijk is. Hiermee benoemen we de scheidslijn tussen basisondersteuning en een extra ondersteuning.

Op dit niveau wordt vaak met externe specialisten en/of instanties gesproken om inzicht te krijgen in de daadwerkelijk onderwijsbehoeften van het kind. Ouders worden altijd nauw betrokken op dit niveau, immers voor onderzoek dienen zij toestemming te geven. Niveau 3 is in feite een uitgebreide diagnostische fase met een daaraan gekoppeld plan wat in eerste instantie gericht is op het terugbrengen naar de basisondersteuning.

De uitslag van een onderzoek zal leiden tot een terugplaatsing naar basisondersteuning, niveau 2, als het bijvoorbeeld gaat om enkelvoudige dyslexie, ADHD of milde vormen van autisme. Voor deze kinderen wordt een langdurig IHP gemaakt.

Voor de andere kinderen zal de uitslag van het onderzoek leiden tot het schrijven van een Ontwikkelingsperspectief (OPP). Dit plan wordt gezamenlijk geschreven. De leerkracht is deskundige op het basisondersteuning niveau 1 & 2. De intern begeleider en de externen zijn expert op het gebied van meer complexe onderwijsbehoeften en/of leerstoornissen.

Op dit niveau binnen de school gezocht naar een speciale aanpak. De intern begeleider zoekt samen met de leerkracht en de ouders naar een passende aanpak. Eventueel worden er andere externen bij betrokken. Dit plan wordt in een groot overleg (IB - LK - ouders - RT) besproken. De ondersteuning voor deze kinderen wordt bekostigd uit de passend-onderwijs gelden, de extra ondersteuningsgelden. Het gaat om lichte arrangementen, vaak kortdurend.

Tools bij dit niveau is:

1. OPP
2. Sparren Remedial Teacher
3. Nauwe samenwerking met ouders
4. Externe experts
5. Onderzoeken

Samenwerking ketenpartners :

- GGD
- GGZ
- maatschappelijk werk
- ZAT

4.4 Ondersteuningsniveau 4

Basis plus extra extern speciale ondersteuning.

In deze fase spreken we over speciale ondersteuningsarrangementen met extra ondersteuning. Op het moment dat het leerrendement van een kind op niveau 3 te laag is, is het noodzakelijk een advies bij het samenwerkingsverband aan te vragen. De leerling wordt in ons ondersteuningsteam besproken.

In deze fase wordt standaard de begeleider 'Passend Onderwijs' betrokken. De onderwijsbehoeften worden vertaald naar euro's; materiaal en mensen. De dossiervorming wordt uitgebreid met het Groeidocument, een aanvraag tot toelating SBO of SO kan worden ingediend. (TLV voor inzet ondersteuningsniveau 5).

Tools van dit niveau zijn:

1. Groeidocument
2. Samenwerkingsverband
3. Externe experts
4. Additioneel onderzoek

4.5 Ondersteuningsteam (OT)

Extern, zeer gespecialiseerde ondersteuning.

Het ondersteuningsteam op school is een deskundig team dat bij elkaar komt om leerlingen te bespreken die extra ondersteuning nodig hebben. Wanneer een leerling op de basisschool meer nodig heeft dan het 'reguliere' aanbod, ondersteuningsniveau 3, gaat de school met de ouder in overleg. Er wordt een OT gevormd rond het betreffende kind.

Het ondersteuningsteam komt in groot verband regelmatig bijeen en bespreekt dan de mogelijkheden die alle expertise heeft. Het ondersteuningsteam kan bestaan uit:

- de leerkracht van de betreffende leerling;
- ouders en/of leerling;
- de intern begeleider van de school;
- de adviseur passend onderwijs;
- de ouder en kind adviseur van het OKA-team;
- andere personen of instanties op afroep (bijvoorbeeld de leerplichtambtenaar, de schoolarts);
- de directeur van de school;
- Psychiatrische hulp;
- audiologisch centrum;
- rec 2;
- bureau jeugdzorg.

Bij niveau 4 wordt er soms de schoolarts, leerplichtambtenaar of een andere deskundige bij dit gesprek gevraagd. Het OT kijkt naar de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Dit wordt vergeleken met de ondersteuningsmogelijkheden van de school en naar de mogelijkheden om deze uit te breiden zodat de leerling verder kan.

Het OT heeft veel bevoegdheden en besluit welke acties nodig zijn om de juiste ondersteuning te regelen en/of passende arrangementen samen te stellen.

Voorbeelden van deze acties zijn:

- Ondersteuning inzetten in de klas voor leerling en/of leerkracht. Dit kunnen indien nodig ook ambulante begeleiders van het speciaal (basis)onderwijs zijn met specifieke deskundigheid.
- Arrangeerfunctie: het bij elkaar brengen van vraag, expertise, meerdere disciplines rondom kind, ouder en gezin. Het OT brengt de juiste mensen (van verschillende instanties) bij elkaar en kan een gerichte, brede aanpak hanteren, bijvoorbeeld wanneer naast de leerling ook ouders, broertjes of zusjes ondersteuning nodig hebben.
- Initiëren van: diagnostiek, afnemen onderzoeken en tests, inschakelen van de eventuele behandelingen.
- Afgeven van advies aan het samenwerkingsverband over toelaatbaarheidsverklaringen voor speciale lesplekken.

De intern begeleider nodigt de betrokkenen uit, is de voorzitter en maakt de notulen. De agenda van de bespreking loopt altijd volgens de punten

1. welkom en voorstellen
2. doel bijeenkomst Waarover hebben we vragen/zorgen? Wie heeft welke vragen/zorgen? Hoe kijkt de ouder hier zelf naar?
3. Overzicht: luisteren en verzamelen
4. Inzicht: puzzelen, onderzoeken en ordenen. Kunnen we bedenken wat wél goed gaat, of op welk moment? Weten we nu wat er speelt? Kunnen we nu een beslissing nemen? Kunnen we verklaren hoe het komt dat het niet goed gaat? Wat is 'het'? 'Als dan
5. Uitzicht: kiezen voor aanpak, Wat moeten we als eerste aanpakken? Wat heeft dit kind nodig om deze doelen te behalen?
6. Wat hebben deze leerkracht en deze ouders nodig om dat te kunnen bieden?
7. Van wenselijk naar haalbaar. Hoe organiseren we dat met elkaar.

Bijlagen

Bijlage 1 Lesmodel EDI

Jenaplanschool Vlinderbos

Lesdoel

Doel: Leerstof succesvol aanleren aan zowel de sterke, gemiddelde en risicoleerlingen

Een instructie bestaat uit de volgende onderdelen:

- **Lesdoel**

De algemene leerdoelen beschrijven de leerstof van een leerjaar of een bepaalde periode. Het lesdoel beschrijft concreet en controleerbaar wat de leerlingen aan het eind van een specifieke les kennen of kunnen.

Waarom het gebruik van een lesdoel?

- Een lesdoel maakt een les doelgericht in plaats van activiteiten gericht. Het gaat erom dat de leerlingen de doelen behalen en niet dat ze bezig worden gehouden met het maken van opdrachten en werkbladen.
- Een lesdoel zorgt ervoor dat de leerkracht goed nadenkt over welke kennis, vaardigheden en begrip er nodig zijn om uiteindelijk de leerstof zelfstandig te kunnen verwerken.
- Een lesdoel maakt het mogelijk om te controleren of ook daadwerkelijk alle leerlingen hebben bereikt wat ze wilde leren
- Een lesdoel geeft de leerlingen duidelijkheid. Ze weten wat ze gaan leren en wat ze aan het eind van de les weten of kunnen. De voorspelbaarheid zorgt voor rust en veiligheid.
- Goed geformuleerde lesdoelen brengen leerlingen naar een haalbaar hoger niveau omdat deze zich bevinden in de zone van de naaste ontwikkeling.

Het formuleren van een goed lesdoel

Het formuleren van een goed lesdoel is belangrijk maar het delen ervan met de leerlingen is net zo belangrijk, het zorgt voor inspirerende en doelgerichte lessen omdat de leerkracht en de leerlingen precies weten wat er onderwezen en geleerd gaat worden.

Een goede les heeft een duidelijk doel dat **concreet en controleerbaar** omschrijft wat de leerlingen aan het eind van de les weten of kunnen. Een goed lesdoel bestaat uit een hoofdconcept (hoofdgedachte), een vaardigheid (techniek) en soms een context.

Een concept is meestal een zelfstandig naamwoord, b.v. een samenvatting, de getallenlijn, hoeveelheden, structuren, werkwoorden, etc.

Een vaardigheid is meestal een werkwoord, b.v. schrijven, tellen, splitsen, herkennen, vervoegen, lezen, beoordelen, berekenen, oplossen, etc.

De context beschrijft een specifieke situatie waarin de leerstof wordt aangeboden, geoefend of toegepast wordt. (bijvoorbeeld een samenvatting van een krantenartikel schrijven)

We weten bij iedere lesdoel de leeressentie voor de kinderen te bepalen

We kunnen taal gebruiken die kinderen richt op die leeressentie

Het lesdoel bestaat uit: 'Ik kan....', 'Ik weet.....' of 'Ik begrijp.....'

Een lesdoel beschrijft altijd iets wat leerlingen voorafgaand aan de les nog niet kunnen en waartoe ze na de instructie en de begeleide inoefening wel in staat zijn. Soms worden er bij een les verschillende doelen genoemd terwijl dit in feite geen nieuwe leerstof is. Eerder aangeboden leerstof moet regelmatig worden herhaald en komt dus telkens terug bij volgende lessen. Verwar de herhaling niet met nieuwe leerstof, ook al wordt dat zo genoemd in de methode. Dat betekent niet dat een lesdoel geen betrekking kan hebben op een reeds eerder behandelde stof. De leerstof van eenzelfde onderwerp moet op een steeds hoger niveau worden geoefend: **Herkennen... Benoemen... Toepassen**. Ook kan het verhogen van het tempo een doel zijn. Dit moet dan goed worden geformuleerd in het lesdoel zodat het concreet en controleerbaar is.

Aansluiten bij zelfstandige verwerking

Het lesdoel is het kompas bij het voorbereiden van de les: Hoe ziet mijn instructie eruit? Welke vragen stel ik? Welke opdracht geef ik voor de zelfstandige verwerking?

Onderneem hiervoor de volgende vaste stappen:

- 1 Zorg dat de les één concreet en controleerbaar lesdoel heeft
- 2 Bepaal het concept, vaardigheid en evt. de context
- 3 Ontwerp een passende en effectieve instructie
- 4 Zorg voor afstemming met de zelfstandige verwerking

De oefenstof van de zelfstandige verwerking moet aansluiten op het lesdoel. Over het algemeen is het handig om te kijken welke opgave van de zelfstandige verwerking het moeilijkst is en die te gebruiken als standaard niveau voor je instructie. Op deze manier streef je hoge doelen na.

Het lesdoel wordt expliciet gedeeld met de leerlingen door het op het bord te schrijven (te laten zien) en het samen te lezen. In de lesdoelen en ook in de beschrijving van de instructie worden vaak moeilijke woorden gebruikt, bijvoorbeeld splitsen, vermenigvuldigen, op toon lezen, correct schrijven, inwisselen, etc. Vervang deze woorden **niet** door eenvoudigere

synoniemen maar leg ze in plaats daarvan kort uit (labelen van woorden). Leerlingen moeten weten wat deze woorden betekenen om toegang te krijgen tot de leerstof.

Laat de leerlingen het lesdoel hardop voorlezen en stel vragen om te controleren of ze kunnen beschrijven wat ze deze les gaan leren. Koppel gedurende les ook regelmatig terug naar het lesdoel zodat de leerlingen zich bewust worden van wat ze leren.

● Activeren van voorkennis

Waarom activeren van voorkennis

Activeren van voorkennis wordt gebruikt om een verbinding te maken tussen wat de leerlingen al weten en de nieuwe leerstof die ze gaan leren. Nieuwe leerstof is beter te begrijpen en te onthouden als het kan worden gekoppeld aan reeds aanwezige relevante kennis.

Doel van activeren van voorkennis

Leerlingen laten nadenken over het onderwerp.

Let op! Het is dus niet een test om te kijken in welke mate de leerlingen het lesdoel al hebben bereikt.

Zorg er bij het activeren van voorkennis voor dat je de leerlingen vraagt wat ze al over het onderwerp weten in het algemeen. Het gaat er niet om dat je vraagt naar wat de leerlingen al weten van het concrete lesdoel.

Activeren van voorkennis gebeurt in twee stappen die telkens alle drie worden doorlopen

1. Kiezen van voorkennis die je activeert.

-Kijk eerst naar je lesdoel om te bepalen waar je de voorkennis straks aan gaat koppelen: concept of vaardigheid uit je lesdoel?

-welke kennis moet worden opgehaald om het nieuwe lesdoel te kunnen begrijpen?

Bijvoorbeeld: even snel tafels oefenen als je met staartdelingen gaat werken, honderd,-tientallen en eenheden in de juiste vakken als je gaat beginnen met duizendtallen, tekstverband van signaalwoorden als je nieuwe woordenschat gaat aanbieden, enkelvoud/meervoud als je woorden in meervoud gaat schrijven etc...

2. Verbinden met de nieuwe leerstof

-Het activeren van voorkennis wordt afgesloten door expliciet aan de leerlingen uit te leggen wat precies het verband is tussen dat wat ze al weten en wat ze deze les gaan leren. Door dit expliciet te benoemen maak je dit verband ook voor de zwakke leerling duidelijk.

Houd het kort

De meeste lestijd moet worden besteed aan instructie en het inoefenen van de nieuwe leerstof. Dit vormt het hart van een goede les. Het activeren van voorkennis is een middel om leerlingen in de leerstand te zetten en moet daarom kort worden gehouden, **maximaal 5 minuten!**

● Instructie: de vorm

Belangrijkste fase van de les is de instructiefase. Hierin wordt de leerstof aangeboden aan de leerlingen. Instructie geven kan op 3 verschillende manieren:

1.Uitleggen

Uitleggen is de meest gebruikte vorm van instructie. Je legt de leerstof uit door de leerlingen een strategie van aanpak aan te leren (procedurele leerstof) of kennis over te dragen (feitelijke leerstof).

Procedurele leerstof spreek je meestal in de tweede persoon, de jij-vorm. *Als je deze twee getallen cijferend bij elkaar wilt optellen dan zet je eerst deze eerst netjes onder elkaar. Je telt eerst de enen bij elkaar op en daarna de tienens.....*

Bij feitelijke leerstof gebruik je vaak de derde persoon. *In 1953 raakten de Zeeland en grote delen van Zuid-Holland overstroomd. Hierbij kwamen ruim 1800 mensen om het leven....*

2.Voordoën

Bij het voordoen gebruik je voorwerpen en materialen die je instructie ondersteunen. Door het gebruik van concrete materialen kun je de handelingen fysiek voordoen, waardoor je de leerstof visualiseert en er een verbinding wordt gemaakt met de werkelijkheid.

Bij rekenen gebruik je meetlinten, klokken, munten, maatbekers, rekenrekjes etc., maar bij abstracte lesdoelen kun je ook gebruik maken van voordoen. Bijvoorbeeld bij een les over samengestelde woorden: de leerkracht houdt twee kaartjes omhoog, op het ene staat "voet" en op het andere "bal". Ze beweegt de kaartjes langzaam naar elkaar toe totdat ze elkaar raken en samen het woord voetbal vormen. De leerlingen kunnen ook op kaartjes woorden schrijven en samenvoegen tot een samengesteld woord.

Het gebruik van materialen en fysieke handelingen is geen doel op zich. Het moet altijd in dienst staan van het lesdoel. Voordoën dient niet om de les leuker te maken maar het moet bijdragen aan het beter begrijpen of beheersen van het lesdoel.

3.Hardop denken

Hardop denken wordt ook wel modellen genoemd. Bij deze vorm van instructie denk je hardop in de eerste persoon (ik-vorm), zodat de leerlingen horen hoe jij een probleem aanpakt. Je geeft de leerlingen als het ware een kijkje in jouw hoofd door je denkproces hardop te verwoorden. Bij hardop denken stel je jezelf vragen die je ook zelf weer beantwoordt. Dus je laat de leerlingen niet de vragen beantwoorden.

Kenmerken van hardop denken:

- Expliciet benoemen dat je hardop gaat denken
- Vast gebaar en vaste plek
- In de eerste persoon (ik vorm)
- Jezelf vragen stellen deze vervolgens zelf beantwoorden

Hardop denken is een zeer krachtige vorm van instructie, omdat het denkstrategieën onthult die doorgaans verborgen blijven in het hoofd van de leerkracht. Je legt niet uit hoe iets werkt

maar je laat zien hoe je kennis en vaardigheden inzet om een complex probleem aan te pakken. Doordat de leerlingen zien hoe de leerkracht het aanpakt kunnen ze deze aanpak kopiëren en door oefening opslaan in het langetermijngeheugen.

Enkele tips:

- Houd het hardop denken kort, anders haken de leerlingen af.
- Let op dat je niet teveel denkstappen in één keer hanteert.
- Laat je niet verleiden om leerlingen de vragen te laten beantwoorden die je jezelf stelt.
- Ga niet per ongeluk over op uitleggen, als je merkt dat je in de tweede persoon praat ben je niet meer aan het modelen.
- Spreek in de ik-vorm zodat het voor leerlingen eenvoudig is om de denkstappen over te nemen. De leerstof gaat als het ware direct van het hoofd van de leerkracht naar de hoofden van de leerlingen.

Bijlage 2 Kijkwijzer Vlinderbos

Collegiale consultatie n.a.v. bordsessies

Formuleren lesdoel & Controle van begrip tot zelfstandig kunnen werken

		Groep.... Leerkracht.....	Ja/Nee & op welke manier.	Wat betekent dit voor mij?
L E S D O E L	1.	De leerkracht benoemd het lesdoel.		
	2.	Het lesdoel is kindgericht geformuleerd. 'Ik kan....'		
	3.	De leerkracht legt de begrippen die in het lesdoel staan beschreven uit. (bv. vermenigvuldigen, delen, sprongen van...)		
	4.	De leerkracht haalt voorkennis op: 'Wat weten we hier al van?', 'Waar hebben we dit eerder gezien?' Max 1 minuut.		
	5	Merk je dat deze Ik de groep kent op het lesdoel / werkhouding en gedrag?		
I N S T R U C T I E	6	De leerkracht stelt tijdens de instructie CvB vragen. Hij/zij gebruikt dit analyse moment voor differentiatie. (+leerlingen gaan door)		
	7.	Er is verrijkend materiaal zichtbaar in de groep en/of merk dat er werk compact wordt aangeboden.		
	8.	De leerkracht modelt tijdens de instructie en denkt hardop.		
	9.	De leerkracht controleert of de leerlingen de begrippen en de vaardigheden van het lesdoel begrijpen. (Wisbordjes, etc.)	Hoe doet hij/zij dat? Wat zie je? Wat hoort je?	
	10	Leerkracht maakt duidelijk afspraken, timer /dobbelssteen/stoplicht		
Z E L F W	11.	De leerkracht stimuleert de leerlingen geconcentreerd en zelfstandig aan het werk te gaan.(Benoemd verwachtingen, zet een timer)	Hoe doet hij/zij dat? Wat zie je? Wat hoort je?	
	12.	De leerkracht signaleert welke leerlingen <i>niet</i> zelfstandig aan de		

		les kunnen beginnen en neemt hen mee in de verlengde instructie ronde.		
V I	13.	De leerkracht stelt CvB vragen en modelt tijdens de verlengde instructie.		
Z E L F W	14.	De leerkracht loopt rond door de klas en stelt CvB vragen n.a.v. het gemaakte werk. (Dit is belangrijk voor je kennis over het niveau van de groep.)	De leerlingen gebruiken hun verwerkingsschrift.	
N A D	15.	Ik zag dat mijn collega differentiatie/verdieping /extra instructie gebruikte.		
E L E S	16.	De leerkracht evalueert de les. 'Wat heb je geleerd?'		

In feedback gesprek

- Bespreek je keuze van het lesdoel. Waarom heb je voor dit lesdoel gekozen? Lag het in de lijn van hun ontwikkeling qua vorm of qua inhoud? Zo ja, waaruit blijkt dat?
- Wat was het concept, vaardigheid en context van het lesdoel?
- Na de les – Zijn de verwachtingen die je had ook uitgekomen?
- Kon er gedifferentieerd worden met het doel? Waaraan zag je dat?
- Zo nee, wat moet er aangepast worden?
- Vulde dit lesdoel het hele uur?
- Zo nee, wat heb je vervolgens aangeboden? Waarom heb je daarvoor gekozen?
- Staan je evaluaties/aanpassingen/verlengde instructies/+leerlingen in de klassenmap?
- Hoe heb je werk voorbereid voor de plusleerlingen?
- Wat betekent deze les voor je volgende rekeninstructie?

Algemeen
Tips en tops!

Wat ga jij nu in je eigen klas ook doen?

Bijlage 3: KPO kijkwijzer directie

KPO		observatie-instrument	
		versie november 2014 KPO	
indicator 1 :	pedagogisch handelen (omgang met elkaar); ondersteuning, veiligheid, uitdaging		
Zandachtpunt			
1.1 zorgt voor veiligheid	<p>goede praktijken</p> <p>maakt de sfeer in de groep en de omgang met elkaar persoonlijk toegankelijk</p> <p>houdt op wanneer er een leerling wordt gekleefd</p> <p>beoordeelt voldoende tussen leerlingen</p> <p>voorkomt pedagoog en regent achterover wanneer zich iets voordoet</p> <p>houdt rekening met (cultureel) verschillen en eigenaardigheden</p>	-	+
oordeel zandachtpunt			
1.2 ondersteunt het zelfvertrouwen van leerlingen	<p>laat leerlingen uitproven</p> <p>laat met een leerling te zeggen hebben</p> <p>maakt duidelijk bijdragen van leerlingen waardevol te vinden</p> <p>stimuleert leerlingen naar elkaar te kijken</p> <p>beoordeelt dat leerlingen interesse tonen in elkaar</p> <p>vermijdt onbevestigende opmerkingen</p> <p>vermijdt voorkeursvrijheid van respectvolle benoeding</p> <p>sprekt leerlingen op een positieve manier aan</p> <p>accepteert dat leerlingen fouten maken</p> <p>maakt contact met leerlingen die zij zich op hun gemak voelen</p> <p>stopt vragen en opmerkingen van leerlingen op een positieve manier terug</p>	-	+
oordeel zandachtpunt			
1.3 beschikt over pedagogisch repertoire voor passende interventies	<p>maakt voorafwegen gebruik van interventies en commentaar</p> <p>antwoordt op gedrag van leerlingen</p> <p>sprekt leerlingen aan op ongepast gedrag en afbreken (gevoel) gedrag</p> <p>keert terug op omgangsvolgeding met de consequent</p> <p>regelt zijn duidelijk en zichtbaar voor leerlingen</p> <p>regelt zijn functioneel voor leerlingen</p> <p>is in pedagogische zin in contact met de leerlingen bij interventies</p>	-	+
oordeel zandachtpunt			
1.4 geeft expliciet blijk van hoge verwachtingen	<p>sprekt expliciete en positieve verwachtingen uit naar leerlingen (over wat zij kunnen bereiken)</p> <p>geeft er tijd voor te weten wat type van leerlingen kan verwachten (relatie met zandachtpunt 6.3)</p> <p>laat merken in de ontwikkeling van leerlingen te geloven</p> <p>geeft niet op wanneer een leerling het antwoord op een vraag niet weet, maar stelt de een tussenvraag als volgt: "Wat heb je erover?"</p>	-	+

Bijlage 4 Week- of dagplanning

maandag d.d.				
Tijd en vak	Les en doel groep	Les en doel groep	Verlengde/Verkorte instructie:	Reflectie
8.45 – 9.00 Kring Weekendkring				
9.00 – 10.00 Rekenen	Blok 1, les 1 toetsdoel <u>Doel:</u> Ik kan doortellen en terugtellen tot en met 1000 <u>Automatiseeroefening:</u> Elke dag 1 +-x: som	Blok 1, les 1 nieuw doel <u>Doel:</u> Ik kan tellen met sprongen van 100 en 1000. Ik kan daarbij bij een gegeven getal het dichtstbijzijnde -tien, honderd-en duizendtal aangeven. <u>Automatiseeroefening</u> : Elke dag 1 +-x: som	Groep : VI: VK: Groep : VI: VK: .	
10.00 - 10.15 RT rekenen				
10.15 - 10.30 Eten en drinken + RT spelling + vertelkring				
10.30 – 10.45 Buitenspelen				
10.45 - 11.30 Taal en spelling 5 ☐ instructie taal 6 ☐ laptop 5 ☐ verwerking les 6 ☐ dictee	Taal thema 1 les 6 <u>Doel:</u> Ik leer de betekenis van de 12 themawoorden. Ik pas de 12 themawoorden en hun betekenissen toe.	Spelling thema 1 les 5 en 6 <u>Doel:</u> Ik woorden met -cht correct schrijven. (cat. 9a) Ik herhaal woorden met ng en nk (cat. 5)		
11.30 - 12.00 Begrijpend lezen hulpboek	Elektronische post <u>Doel:</u> Ik let op overeenkomsten en verschillen. Ik weet het verschil tussen een feit en een mening. Ik kan tijdstippen met elkaar vergelijken.	Elektronische post <u>Doel:</u> Ik let op overeenkomsten en verschillen. Ik weet het verschil tussen een feit en een mening. Ik kan tijdstippen met elkaar vergelijken.	In de kring:	
12.00 – 12.30 Buitenspelen				
12.30 – 12.45 Lunch				

12.45 - 13.00 Technisch lezen	
13.00 – 13.30 Grey of the day	
13.30 – 14.15 Weektaak	Afmaken werk en werken aan weektaak
14.15 - 14.30	Spreekbeurt
14.30 - 15.00 Groepsvorming Gouden weken	Interview
<u>To do/ Bijzonderheden:</u>	<u>Overig:</u>

Bijlage 7 Groepsbespreking

groepsbespreking d.d. IB en leerkrachten ...

Cito analyse na Cito M-toetsen / E toetsen groep...

Doel groepsbespreking

1. De bespreking is er vooral op gericht om tot een plan van aanpak te komen, waarbij IB'er en de leraar samen nadenken over de best haalbare oplossingen. Gegevens worden verwerkt in IB-groepsoverzicht en groepsplannen.
2. Signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben? *Welke leerlingen vallen op bijvoorbeeld door een lage of opvallend hoge –score. Welke leerlingen profiteren onvoldoende van je lesaanbod?* Daar plannen we een leerlingbespreking voor om de onderwijsbehoeften van die leerlingen in kaart te brengen

LKR verzamelt gegevens :

Resultaten cito, vaardigheidsgroei, evaluatie groepsplannen

Vakgebied

evalueren	analyseren	plannen/actiepunten
<p><i>Wat zie je? Wat betekent dat ?</i></p> <p><i>Wat is er goed gegaan? Welk onderwijsdoel is in het geding?</i></p> <p>Gemiddelde groei tov vorige toets</p>	<p><i>Wat heeft gewerkt? Wat ga je zeker meenemen?</i></p>	<p><i>Denk aan aanbod, leertijd, ped en/of did handelen, organisatie. Aandachtspunten voor de hele groep. Wat betekent dit voor je nieuwe plan?</i></p>

Leerlingen :

Afspraken

Bijlage 8 leerlingbespreking

Leerlingbespreking (LB) over groep d.d. met

1. Reden van bespreking/ korte beginsituatie? welk doel komt in het geding?
2. Begeleidingsvraag van school, ouders en kind:
3. Welke maatregelen zijn genomen met welke effecten? binnen en buiten school

Datum: Maatregel: Effect: Zie eventueel document:

Datum: Maatregel: Effect: Zie eventueel document:

ANALYSE

1. Belemmerende factoren

Stimulerende factoren

2. Onderzoeksgegevens

(IQ, concentratie, werkgeheugen, visueel of auditief geheugen, spraak/taalontwikkeling, diagnose)

Leren/ didactische ontwikkeling:

3. (NT2, automatiseren, sterke vakken, algemene kennis, begeleiding nodig op , LVS Methodegebonden-toetsen, Kleutervolgsysteem)
4. **Werkhouding** (motivatie, doorzettingsvermogen, werktempo, aandacht, taakaanpak, zelfstandig werken, faalangst e.d.)
5. **Sociaal-emotionele ontwikkeling en gedrag** (kind zit op een vereniging, heeft regelmatig speelafspraken, kind is brutaal, nieuwsgierig, goed contact met leerkracht, fantasie)
6. **Lichamelijk** (gehoor, zien, medicijnen, diagnose, motoriek)
7. **Onderwijsleersituatie** In hoeverre lukt het om het onderwijs af te stemmen op wat het kind nodig heeft?
(kenmerken van de leraar, groep en school voor zover relevant voor het begrijpen van de huidige situatie of het oplossen van deze situatie. Denk hierbij aan: pedagogische werkwijze, didactische vaardigheden, groep, school, klassenmanagement, kennis van ...)
8. **Thuisituatie** In hoeverre lukt het om de opvoeding af te stemmen op wat het kind nodig heeft? (Ouders zijn betrokken, Stabiele thuisituatie, Ouders zitten

op één lijn qua opvoeding. Is er regelmatig contact met school

9. **Attributie** ouders

10. **Mening kind**

11. **Factoren vanuit de jeugdhulp**

Welke doelen wilt u bereiken voor:

1 Welk doel (doelen) streef je samen met een kind na?

2 Wat heeft dit kind (extra) nodig te hebben om dit doel te bereiken (de onderwijsbehoeften)?

IHP, Individueel handelingsplan

Bespreking na IIn-bespreking → in handelingsplan IHP

- dd . Met Wat
- Vragen van school
- Vragen van ouders
- Wat verwachten ouders van dit gesprek
- Wat verwacht school van dit gesprek
- Doelen leerling
- Onderwijsbehoeften IIn
- Doelen ouders
- Ondersteuningsbehoefte ouder
- Conclusie
- consult overleg met....
- nader diagnostisch onderzoek
- hulpplan
- anders
- bespreking ouders

Bijlage 9 Ondersteuningspiramide

Ondersteuningsniveau	Betrokken	Documenten
5	SWV	Groeidocument Onderzoeksgegevens
Toeleiding tot TLV	In groot overleg besproken met ouders, LKR, IB, Brugteam, extern betrokken	
4 Arrangeren	Het proces waarin school met ouders en extra betrokkenen samen tot het meest passende en meestal structureel nodig aanbod komen. Extra ondersteuning, het arrangement dat nodig is ten behoeve van specifieke onderwijsbehoeften.	Ouders Externen IB LKR
Overgang van 3 naar 4.	Gesprek(ken) in triade met IB, LKR, ouders, externen en ... met OT-agenda van inzicht naar uitzicht	OT-gespreksverslagen
3 Extra ondersteuning, licht arrangement	Inzet extra gelden vanuit passend onderwijsmiddelen, dat nodig is ten behoeve van specifieke onderwijsbehoeften die binnen eigen school gerealiseerd kunnen worden. Soms na onderzoek, maar altijd via HGW-cyclus en met als doel terug naar niveau. Keuze voor meer leertijd (0,5/0,75). Vaak organisatie met extra handen Socrates, NT2, v/p kloof. Préteaching, MRT	LKR IB Ouders Brugteam
Overgang naar niveau 3 gesprek met ouders, LKR, IB en ... vast gelegd in OT gespreksverslagen		
2 Basisondersteuning	Aanpak dyslexie, dyscalculie, lichte opvoedvragen, meer -en minderbegaafd volgen in leerlingbespreking Inzet schermen, koptelefoon, Protocol dyslexie, dyscalculie, medisch protocol, meldcode, VVE Inzet leerkrachten ondersteuner	LKR IB onderwijsassistent Aandacht-functionaris Rekenspecialist
Overgang van niveau 1 naar 2	leerlingbespreking LKR en IB. onderwijsbehoeften / 'leerlingbespreking', kort ind. plan	LKR vraagt om leerlingbespreking. Gespreksverslagen in Paranssys 'leerlingbespreking' Groepsoverzicht Kort ind. plan
1 basisondersteuning	Leerkracht geeft goed onderwijs. Kent groepsbehoeften. EDI Groepsoverzicht, groepsplannen, LVS, toetsen, analyse, klassenmanagement (GIP, stoplicht, vragenblokje, ...) Veilig school klimaat, ZIEN! Ped handelen: vreedzaam, taakspel Did handele: kennis van leerlijn, meth en werkvormen	LKR
		LVS Rapport gesprek Toets -en zorg kalender Toets protocol Toets analyses Groepsbespreking Groepsplan Dag planning Collegiale consultatie Groepsoverzicht Methodentoets

Overige bijlagen

De IB'er zorgt ervoor dat de protocollen worden bijgewerkt. Daarnaast is er een toetskalender en een zorgkalender. Deze zijn te vinden op de drive.